

Posudek na diplomovou práci Jiřího Kloudy: Hippokratovské pojednání *De arte*: překlad a komentář

Corpus hippocraticum, soubor řeckých lékařských spisů, představuje velikou a nesourodou množinu spisů, jejichž charakter se velmi různí a zahrnuje širokou škálu textů; najdeme zde práce úzce specializované, soubory léčebných postupů, spisy deontologické či pojednávající o povaze člověka a životosprávě stejně jako všeobecné reflexe lékařského umění atp. Diplomand zvolil z tohoto mnohotvárného souboru spis, který bývá považován za jeden z ústředních textů Corpus, pojednání *De arte* /ΠΙΕΠΙ ΤΕΧΝΗΣ/, který – spolu se spisem *De vetera medicina* – pojednává o lékařském umění povýtce, o jeho povaze, metodě a možnostech. Z těchto důvodů stojí spis na pomezí řady disciplín, jež bychom dnešní terminologií mohli označit jako lékařství, epistemologii, metodologii vědy či filosofii; z těchto důvodů však také představuje překlad a komentář takového spisu činnost velmi obtížnou. Překladatel i komentátor zde bojuje s úskalím srozumitelnosti textu, který stojí na pomezí textu speciálního a textu určeného širšímu publiku; navíc, jako v řadě pramenných textů starověké vědy, je konfrontován s pojmy, které nelze jednoznačně převést do novodobého jazyka či jazyků.

Domnívám se, že všem těmto úskalím se diplomand postavil čelem a pokusil se s nimi vypořádat ze všech svých sil, a to zvláště na základě svého filosofického školení. Prokázal, že je s to samostatně pracovat s textem i s jeho komentovanými vydáními, a prostudoval také všechnu podstatnou literaturu k tématu. Sama problematika spisů je navíc natolik komplexní, že ho vedla k širšímu rozpracování některých témat, ať už v exkursech v rámci komentáře nebo v závěrečném shrnutí věnovaném „techno-logii“ rané řecké vědy; ostatně už v literárně-historickém úvodu jsme seznámeni s pro pochopení textu nezbytnou řeckou diskusí o techné v 5. a 4. století př. Kr. V tomto smyslu si tedy J. Klouda svou práci nijak neusnadnil, naopak. Na druhou stranu právě obtížnost celé věci je důvodem skutečnosti, že v některých ohledech je jeho přístup minimálně diskutabilní, a to zvláště co se týče srozumitelnosti některých partií překladu, a dále v předložených interpretativních pasážích, kde se místy jeho přístup jeví méně komplexní, než si látka sama žádá.

Konkrétně mám na mysli – v překladu spisu – jak místy toporné pasáže, které nemají svůj pendant v originále, např. „Samovolnost při bližším zkoumání ukazuje, že není ničím skutečným“ /kap. 5/, resp. „... leží jedny z nemocí na v zásadě viditelném místě, zatímco druhé na místě zásadně nezjevném“ /kap. 9, o žádné zásadnosti není v originále řeč/, tak otázku překladu speciálních

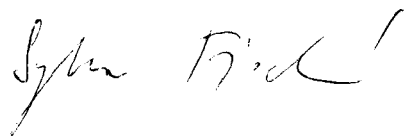
termínů, zde zvláště pojmu εἶδος a jeho užití ve druhé kapitole spisu, která jako celek představuje překladatelský oříšek. Diplomandovy argumenty, výslovně uvedené ve prospěch českému archaického a běžně nepoužívaného pojmu „vid“ oproti nabízejícím se termínům „forma“ či „podoba“ /viz s. 31/, nepovažuji za přesvědčivé, a to ani pro akademický překlad spisu.

Stejně tak ústřední teze diplomandova porozumění techné, totiž že „problematika techné byla na jednotlivé obory přenesena až sekundárně vlivem metodologických úvah, rozvinutých v rámci eleatsky orientované sofistiky“ /s. 58/, je po mém soudu neudržitelná – minimálně totiž nerespektuje praktický aspekt veškerého technického konání, který je přece pro lidskou činnost ústřední. Postřehy J. Kloudy o vzájemném prostupování či prorůstání pojmů *epistémé* – *logos* – *techné* mají svou oprávněnost, tu však nelze dovádět až k jakési hypostazi techné, jak jsme zde toho svědky. Ostatně fakt, že běžný lékařský praktik trvá na *eidé* oproti *onomata*, nijak z jeho strany nepředpokládá dokonalou a pojmově uchopenou techné.

S poněkud jednostranným představením techné souvisí i skutečnost, že zde čteme tvrzení mnohdy navzájem nekompatibilní /nechápu například, jak lze spojit tezi o „výrazně pasivnějším zabarvení“ slov vyjadřujících duševní činnost u Řeků s jejich - o pár řádků níž uváděnou - „spojitostí s praktickou stránkou lidské aktivity“, s. 24/. Podobně neudržitelná je po mém soudu myšlenka o předplatónském pojetí *fysis* vždy jako *fysis* něčeho; v komentáři k důležité kapitole druhé je dále jen marginálně zmíněn Gorgiás, ačkoli právě jeho myšlenky by zde nárokovaly rozvedení, krajně nešťastný je také příklad s břichem v komentáři k 11. kapitole /nebere v úvahu elementární palpační vyšetření/, atp.

Přes tyto výhrady a některé další nedostatky /místy chybějící interpunkce, občasné anakoluty, alfabeta bez přízvuků atp./ považuji práci za jednoznačně splňující kritéria stanovená pro diplomovou práci. V tomto posudku, který se na první pohled může jevit spíše jako posudek oponentský, jsem se nicméně musela vyjádřit k tématům a k otázkám, v nichž jsme s diplomandem během psaní práce nedošli ke shodě – a které mohou být právě předmětem obhajoby.

Práci doporučuji k obhajobě.

Mgr. Sylva Fischerová, PhD.

